

oog voor detail

SYMFONIE VAN KLEUREN

Veel van wat wij doen, voelen en vrezzen, houdt kunstenaars al eeuwen bezig. Wieteke van Zeil verbindt kunstdetails aan de actualiteit. Deze week: kleur.

➤ Hoe dichterbij je komt, hoe groezeliger de verf van Suze Robertson is. Soms lijkt het oppervlak op een gerooid aardappelveldje. In de vormen is eerst de streek van de kwast te herkennen, daarna eventueel iets anders. Maakt het eigenlijk nog uit wat het is? Ik kreeg soms de neiging te denken van niet, bij haar tentoonstelling in Museum Panorama Mesdag in Den Haag. Een hek, een waslijn, een kruiwagen, een kat, je denkt vaak pas in derde instantie, verrek, dát is het. Wat ze schildert is net zo goed kleur en vorm als ding of mens. Alsof de zalen ervoor een soort aanloopje waren, kwam dat in dit detail allemaal samen. Ineens dacht ik: we zitten hier gewoon naar het palet van Mondriaan te kijken. Rood, geel, blauw, zwart en wit. Dat is het. Hier wint de kleur het van de werkelijkheid.

Dit werk werd geschilderd in 1908 of 1909, terwijl Mondriaan zijn palet pas vanaf 1917 beperkte tot deze kleuren. Mondriaan bewonderde Robertsons schilderijen. Dat haar werk naast dat van hem, Leo Gestel en Jan Sluijters werd gehangen in een tentoonstelling in Amsterdam in 1910, werd als een opsteker voor de drie jonge kunstenaars beschouwd. Ze was hun inspirator, de gevestigde Robertson. Enfin, het is bekend hoe het met vrouwelijke schilders en hun plek in de

kunstgeschiedenis kan verlopen. Suze wie? Toen ik voor het eerst van haar hoorde, dacht ik zelfs niet dat ze Nederlands was. Een Engelse naam, nooit iets over gelezen. Maar Suze componeerde al met kleur toen de jongens van De Stijl nog blokken stapelden. Natuurlijk was niet iedereen van Robertsons aanpak gediend. August Allebé, directeur van de Rijksakademie schreef dat

mevrouw 'behoort tot de school van smeerdermaarsky'. Suzes man was – waar hebben we dat meer gehoord – te jaloers om haar carrière te steunen. Er werd haar verweten dat ze niet 'vrouwelijk' schilderde, maar 'als een man en als een slager'. Daartegenover stond dus ook grote bewondering. Charley Toorop vond haar de belangrijkste kunstenaar van de 19de eeuw. Het kan verkeren, en nu er gelukkig weer een kunsthistoricus (Suzanne Veldink) is die Robertsons reputatie uit de mottenballen haalt, kunnen we het zelf beoordelen.

De Vischpoort van Harderwijk is een mooi voorbeeld van het langzame loslaten van de werkelijkheid. Robertson maakte meerdere versies. Daarin veranderde ze de kleuren, zoals hier in het detail uit een tekening te zien is. Ze kneedde de werkelijkheid tot-ie een schilderij is geen foto. Sommige elementen behield ze. Interessant is dat twee kleine details, niet duidelijker gevormd dan een paar zwarte strepen of vlekken – een in het geel, een in de blauwe lucht – op elke versie van de vischpoort terugkomen.

Suze Robertson, 'Vischpoort van Harderwijk', ca. 1908-09, olieverf op doek, 100 x 80 cm. Te zien t/m 5 maart 2023 in de tentoonstelling Suze Robertson in Museum Panorama Mesdag, Den Haag.

Een andere versie van Suze Robertsons 'Vischpoort van Harderwijk', met andere kleuren.

Daar zit dus iets – een bootje of een scharrelende hond – dat ze de moeite vond te behouden. Hoe abstract haar weergaven ook werden. Zo blijft het heen en weer gaan voor de kijker, tussen kleur, vorm en ding. Net een symfonie.

Volg Wieteke van Zeil op Instagram: @artpophistory

We zitten hier gewoon
naar het palet van
Mondriaan te kijken